

ЦЕНТРИ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА ШЛЯХУ ГІДНОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ІНВАЛІДІВ

1. Формування амортизаційної політики, спрямованої на створення власних інвестиційних ресурсів.

2. Закріплення та вдосконалення існуючої спрощеної системи оподаткування для малих підприємств з диференціацією суб'єктів та об'єктів оподаткування.

3. Політика ціноутворення з акцентом на оцінці відтворювальної вартості робочої сили.

4. Зменшення податкового тиску на доходи.

5. Реалізація регіонального потенціалу ресурсів з урахуванням природного розміщення продуктивних сил.

6. Формування місцевої політики самоврядування з набором нормативно правових актів, що регулюють розвиток підприємницької діяльності з урахуванням специфіки регіону та харчової промисловості.

Висновки. Сьогодні можна констатувати позитивні результати системи фінансового механізму регулювання розвитку малих підприємств харчової промисловості поступово зростає виробництво харчової продукції, зовнішньоторговельний оборот продукції харчової

промисловості та інвестиційна привабливість харчової промисловості для нерезидентів, під особливим контролем знаходиться цінова ситуація на регіональному ринку, а також, що особливо важливо, спостерігається активність дій установ і органів влади, що підтримують діяльність харчової промисловості, зокрема малих підприємств галузі.

1. Бак Р.О. *Розвиток малого підприємництва в Україні та його фінансова підтримка* // *Фінанси України*. – 2000. – №11. – С. 131 – 133.

2. Корейко В. *Про забезпечення прискореного розвитку економіки України* // *Економіка України* – 2005. – №8 – С.20 – 30.

3. Купченко І.М. *Фінансовий механізм сприяння розвитку малого підприємництва* / *Фінансова України*. – 2003. – №5. – С. 65 – 69.

4. Сівков В.С. *Розвиток і розміщення малого підприємництва*. – К.: УАДУ, 2002. – 124 с.

5. Чухно А. *Нова економічна політика (теоретико-методологічні засади)* // *Економіка України* – 2005. – №6. – С. 4 – 10.

Ірина Верховод, асистент

кафедри економіки й менеджменту

Мелітопольського державного педагогічного університету

ЦЕНТРИ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА ШЛЯХУ ГІДНОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ІНВАЛІДІВ

У статті досліджується функціонування центрів професійної реабілітації інвалідів, їх значення у повноцінній інтеграції осіб з обмеженими фізичними можливостями в соціальне середовище. Розглядаються проблеми підготовки інвалідів у реабілітаційних закладах з метою їх подальшого працевлаштування і зайнятості. Запропоновані шляхи вдосконалення механізму державного регулювання й підвищення ефективності управління системою професійної реабілітації інвалідів.

Постановка проблеми. Проблема державного регулювання та реалізації програм професійної реабілітації та зайнятості інвалідів набула особливої гостроти, оскільки в сучасних соціально-економічних умовах відсутність в інваліда професійної підготовки або неадекватність її рівня потребам ринку праці зменшує його шанси на працевлаштування і, як наслідок, на активне соціальне життя.

У 1993 році Генеральною Асамблеєю ООН прийняті Стандарти правила щодо забезпечення рівних можливостей для інвалідів. Основними цілями в цьому документі проголошуються попередження інвалідності і реабілітація інвалідів.

Реабілітація визначається як досягнення інвалідами оптимального фізичного, психологічного і соціального рівня діяльності, а також забезпечення рівних можливостей. Це означає “процес, завдяки якому різні системи суспільства і навколишнього середовища, такі, як обслуговування, трудова діяльність, інформація, стають доступними всім, особливо інвалідам” [4].

У 1999 році на Асамблеї міжнародної реабілітації в Лондоні прийнята Хартія третього тисячоліття, що визначає прагнення створити “світ з рівними можливостями для інвалідів і забезпечити повноцінне залучення цієї категорії населення в усі сфери життя суспільства” [6, 54].

ЦЕНТРИ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА ШЛЯХУ ГІДНОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ІНВАЛІДІВ

Вивчення вказаних міжнародних документів дозволить Україні включитися в міжнародну систему гарантій соціальних прав інвалідів і створити умови для ефективного застосування загально визначених принципів і норм міжнародного права в Українському законодавстві.

В Україні проблема інтеграції осіб з обмеженими фізичними можливостями в соціальне середовище набуває особливого значення у зв'язку зі зростанням їх частки в загальній структурі населення.

При зменшенні чисельності наявного населення в Україні протягом останнього десятиріччя домінує тенденція зростання інвалідності. За даними Держкомстату України, на початку 90-х років загальна чисельність інвалідів в Україні становила біля 3 % всього населення, або 1,5 млн. осіб. На початок 2006 року загальна чисельність інвалідів склала 2 млн. 495 тис. осіб, або 5,3 % від усього населення. Щорічно зростає також чисельність осіб, вперше визнаних інвалідами (понад 200 тис. осіб). Чисельність дорослих інвалідів у 2005 році склала 2372,6 тис. осіб. Проблема зайнятості інвалідів на сьогодні в Україні є надто гострою. Так, чисельність працюючих інвалідів (за даними 2005 року) становить лише 1,6 відсотка, що свідчить про дуже низький показник трудової активності осіб з обмеженими фізичними можливостями.

Для повноцінної інтеграції осіб з обмеженими можливостями у соціальне середовище слід підвищувати їх конкурентоспроможність на ринку праці, що передбачає організацію роботи з профорієнтації інвалідів, їх підготовку в реабілітаційних та навчальних закладах з метою сприяння їх працевлаштуванню і зайнятості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вдосконалення системи професійної реабілітації інвалідів займаються такі вчені-економісти, як М.Л.Авраменко, А.Г.Шевцов, В.М.Пасічник, Ю.М.Куліков, Л.Г.Колешня, І.М.Терюханова, Т.Р.Тимошек та ін. Але проблеми подолання перешкод на шляху соціально-економічної інтеграції інвалідів у суспільство, збільшення обсягів охоплення їх професійним навчанням та гідна зайнятість не втрачають своєї актуальності.

Мета полягає у дослідженні функціонування центрів професійної реабілітації інвалідів та обґрунтуванні заходів щодо підвищення ефективності управління системою професійної реабілітації й удосконалення механізму її державного регулювання.

Методи дослідження: статистичний, аналітичний, метод інтерв'ювання.

Виклад основного матеріалу. Створення

умов для досягнення інвалідами рівноправності у повсякденному житті, сприяння в отриманні освіти, відновленні працездатності, виборі місця роботи є завданням Національної програми професійної реабілітації та зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями на 2001 – 2005 рр., затвердженої Указом Президента України [2].

Здобуття освіти, професії є дуже важливим фактором у житті кожної людини, а для інваліда це набуває особливого значення. Правовою основою участі держави у розв'язанні проблем соціально-трудої та професійної реабілітації інвалідів є Закон України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні” [1], який встановлює загальні засади та запроваджує економічні важелі впливу на підприємства з метою стимулювання процесу працевлаштування інвалідів, створення для них робочих місць.

Цим Законом визначено спрямування фінансової допомоги навчальним закладам, де здобувають професію і живуть інваліди, на придбання спеціалізованого медичного й технічного устаткування, комп'ютерної техніки, звукопідсилюючого обладнання колективного користування, обладнання для навчальних майстерень, здійснення професійно-трудої реабілітації [3, 93].

Головною організацією у системі професійної реабілітації інвалідів і перепідготовки спеціалістів регіональних центрів професійної реабілітації визначено Всеукраїнський центр професійної реабілітації інвалідів, створений з метою виконання Указу Президента України від 23 травня 2001 року № 335.

З метою збільшення обсягів охоплення інвалідів професійним навчанням необхідне розширення мережі профільних центрів і навчальних закладів, що включатимуть міжрегіональні реабілітаційні центри професійної реабілітації інвалідів та регіональні центри в кожній області та місті.

Прикладом діяльності обласних центрів може бути Запорізький обласний центр професійної реабілітації інвалідів (ЗОЦПРІ) у Бердянську, на узбережжі Азовського моря, який було створено за рішенням сесії облради Головним управлінням праці та соціального захисту населення Запорізької державної адміністрації на початку 2004 року. Реабілітаційний процес у Центрі складається з професійної реабілітації, медичного, соціально-педагогічного та психологічного супроводу.

У Центрі живуть і навчаються інваліди I, II, III груп з комбінованими порушеннями здоров'я, з порушеннями опорно-рухового апарату, з ДЦП у віці від 18 до 55 років.

ЦЕНТРИ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА ШЛЯХУ ГІДНОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ІНВАЛІДІВ

За час з 10.04.2004 до 22.06.2006 р. у Центр був направлений 171 інвалід області, пройшли професійну реабілітацію 135 інвалідів за робітничою професією “електромонтер телефонного устаткування та телефонного зв’язку”, “телерадіомеханік”, “оператор комп’ютерного набору – діловод”, “бухгалтерський облік”, “перукар” та “кравець” (термін навчання від 5,5 до 11 місяців). Більшість з випускників Центру працевлаштовані або продовжують навчання у ВНЗ.

Центр професійної реабілітації інвалідів проводить прийом на власній базі, де висококваліфікований кадровий склад сприяє професійному росту осіб з обмеженими фізичними можливостями. Позитивним доповненням виступають також вигідне географічне положення (морське узбережжя, чисте повітря, м’який клімат) та належний психологічний підхід персоналу.

Повернення до трудової діяльності або профпереорієнтація проводиться у відділенні професійної реабілітації. Для цього на базі ЗОЦПРІ діють навчально-виробничі майстерні та класи, зокрема швацької справи, перукарського мистецтва, підготовки спеціалістів з ремонту телерадіоапаратури тощо. Є й комп’ютерний клас, де готують операторів комп’ютерного набору та бухгалтерів.

Центр має можливість приймати інвалідів, що потребують додаткових засобів пересування, а викладачі Машинобудівного ліцею м. Бердянськ, які мають досвід роботи з інвалідами, самі приходять до аудиторій та майстерень Центру. Працівниками Центру постійно проводиться розробка й виконання цільових науково-методичних програм з професійної реабілітації, впровадження інноваційних методів профреабілітації з метою підвищення конкурентоспроможності інвалідів на ринку праці.

Санаторно-гігієнічний режим Центру складається з чергування в розкладі навчання та лікування. У Центрі є відділення медико-соціальної реабілітації, де слухачі мають можливість набути життєво необхідні навички самообслуговування та пристосуватись до побутових умов. Працює зал лікувальної фізкультури з сучасними тренажерами. До послуг інвалідів є лікувальний масаж, фізіотерапевтичні та фітопроцедури, кімната психологічного розвантаження, де досвідчені психологи проводять тренінги.

Медична реабілітація інвалідів у Центрі здійснюється комплексно, з використанням багатого потенціалу санаторно-курортної системи

Бердянська. Для кожного слухача розробляється та чітко виконується індивідуальна програма реабілітації, налагоджено й побут: проживають слухачі у кімнатах по 2 – 3 особи, мають чотириразове харчування, зокрема й дієтичне. Для побутових послуг обладнані кімнати зі спеціальною побутовою технікою. І все це для інвалідів абсолютно безкоштовно [5, 25]. У вільний час слухачі мають змогу відвідувати культурно-розважальні заклади, бувати на екскурсіях. До їхніх послуг – зимовий сад, бібліотека, дискотека, оздоровлення на узбережжі моря.

Працівники Центру проводять соціально-експертну діагностику з метою визначення рівня соціально-середовищної та соціально-побутової адаптації: вивчення пізнавальних, комунікативних, творчих, психологічних, фізичних та художньо-естетичних інтересів та здібностей інвалідів, потреб у фізичних навантаженнях та розвитку за такими методами, як: анкетування інвалідів; створення автобіографії; аналіз суспільної думки інтерактивними методами; створення попереджувальних ситуацій, рольове моделювання майбутньої діяльності, дискусії; проведення занять для слухачів з основ соціально-правових знань; проведення тренінгів самокерування особистістю інваліда у розв’язанні життєвих проблем; використання відеозйомки для нагляду за динамікою розвитку особистості (професійні та особисті досягнення інваліда); трудотерапія; проведення фізичних змагань з шахів, шашок, армреслінгу, тенісу, волейболу, баскетболу, фігурного катання на візках; влаштування походів тощо. Матеріально-технічну базу Центру допомогли створити працівники Запорізького обласного відділення фонду соціального захисту інвалідів.

Зараз Центр проводить набір до груп за новими спеціальностями – квітникар-озеленювач (дизайнер, флорист) та бджоляр. Необхідність у таких спеціальностях для міст і сіл Запорізької області, особливістю якої є курортна система, сільськогосподарський ландшафт, де влітку відкриваються численні санаторії, будинки відпочинку, підтверджує моніторинг ринку праці. Розробляються і надаються рекомендації щодо подальшої соціальної, психологічної та фізичної реабілітації інвалідів за місцем проживання після закінчення профнавчання у Центрі.

Ринкова економіка загострює проблеми зайнятості інвалідів, ускладнює реалізацію конституційного права на працевлаштування. Професійній реабілітації та трудовій адаптації інвалідів, розкриттю їх резервних можливостей,

ЦЕНТРИ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА ШЛЯХУ ГІДНОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ІНВАЛІДІВ

сприяє співробітництво з суспільними, партнерськими організаціями:

- семінари з основ підприємницької діяльності з допомогою інформаційного Бізнес-центру при Бердянському міськвиконкомі;

- “Круглий стіл” з юрисконсультом Центру зайнятості населення;

- лекції та виховні заняття з основ правових знань;

- проведення професійних проб і профтестувань;

- допомога у складанні бізнес-планів;

- проведення “ярмарків вакансій”.

Існує п’ятистороння угода між Головним управлінням праці та соціального захисту населення Запорізької ОДА, відділенням Фонду соціального захисту інвалідів, обласним центром зайнятості, Фондом соціального страхування від нещасних випадків та травматизму на виробництві та ЗОЦПРІ, яка частково допомагає у розв’язанні проблем.

Випускникам Центру надається характеристика-резюме, що допоможе інспекторам служби зайнятості зрозуміти, яким потенціалом володіє конкретна людина – особистість грамотна, цілеспрямована. Приємно бачити, як люди з обмеженими фізичними можливостями стають щасливими. Завдяки існуванню таких чудових проєктів у інвалідів з’явився реальний шанс стати особистістю, відчувати свою потрібність суспільству.

На нашу думку, слід створювати медико-соціальні комплекси для найбільш ефективного використання обладнання, приміщень, тобто об’єднувати заклади, підпорядковані одному міністерству, і не тільки.

На виконання Указу Президента України від 11.07.2005 № 1073/2005 “Про вдосконалення державного регулювання у сфері зайнятості населення на ринку праці в Україні” між регіональними центрами зайнятості, головними управліннями праці та соціального захисту населення, територіальними відділеннями Фонду і соціального захисту інвалідів та обласними центрами професійної реабілітації інвалідів укладені 4-х сторонні Угоди та проведені спільні наради, створені робочі групи для виявлення і максимального усунення причин, що перешкоджають працевлаштуванню інвалідів. Завдяки налагодженій взаємодії та координації роботи центрів зайнятості, регіональних відділень Фонду соціального захисту інвалідів, органів праці та соціального захисту населення рівень працевлаштування інвалідів зростає. Упродовж останніх 5 років кількість звернень інвалідів за послугами до Державної служби зайнятості

збільшилась майже у 1,5 раза. Якщо у 2002 році послугами державної служби зайнятості скористалося 6863 осіб з інвалідністю, у 2003 – понад 7000 осіб, у 2004 – 8300, то протягом 2005 року перебувало на обліку в службі зайнятості понад 10300 осіб. Роботу за сприянням служби зайнятості отримав майже кожний другий інвалід, який перебував на обліку у державній службі зайнятості.

МСЕКом слід розробити індивідуальну програму реабілітації більш ретельно, з урахуванням соціальної, медичної, професійної її частин та особливостей самого індивіда. Забезпечити фахову розробку індивідуальних програм. У сільській місцевості людина має найменші шанси для працевлаштування, але є можливість стати приватним підприємцем, відкрити свою швейну, ремонтну чи перукарську майстерню. У профцентрах інваліди навчаються організації цієї роботи, але для інвалідів немає ніяких пільг при реєстрації. Необхідність проходження багатьох інстанцій потребує від інваліда не тільки значного фінансового забезпечення, а й задовільного фізичного стану – тих компонентів, яких фактично немає.

Ще одним важливим питанням є відпрацювання єдиної системи обміну інформацією. Вона повинна замкнутись на структурах, які опікуються проблемами інвалідів, та суттєво покращити ситуацію з медико-соціальною, професійною та трудовою реабілітацією. Існує необхідність створення методичного центру для координації зусиль у наданні послуг у сфері професійної, медико-соціальної реабілітації та трудової адаптації інвалідів.

Слід також постійно організовувати семінари для обміну досвідом у різних реабілітаційних центрах, забезпечувати підготовку і перепідготовку фахівців таких центрів та відділень. Це є одним з основних завдань Всеукраїнського центру професійної реабілітації інвалідів.

Здійснюється організаційна та практична робота з розвитку міжнародних зв’язків у сфері професійної реабілітації та зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями з метою вивчення кращого досвіду. Всеукраїнським центром професійної реабілітації інвалідів укладено та реалізується тристороння угода з Санкт-Петербурзькою державною соціальною професійно-реабілітаційною установою для інвалідів “Професійно-реабілітаційний центр” і Калуським територіальним центром професійної реабілітації інвалідів.

